

ayvəl 12-ci səhifədə

8-ci mif: Çaldıran döyüşündə Səfəvilər oldu sülhənlər olmadıqlarına görə məğlub olublar

Türk ömrü boyu qalxan gəzdirməyib. Çünki qalxan müdafiə xarakterli daşıyan bir sülhəndir. Türk əncaq hücum edib. Ona görə də türk üçün heqiqətən du üzə məsafədən, güc sərf etmədən düşməni öldürmək kiçiklik əlaməti sayılırdı. Amma demək ki, Səfəvilərin topxanası, silahı yox idi, bu, kökündən yanlışdır. *Çünkü Azərbaycan ordusunun ilk dəfə kütləvi şəkildə toplanla təchizinə Həsən paşaya Bəyandurum dövründə cəhd edilib. Sultan Yaqub dövründə Azərbaycan ordusunda, yəni o zaman Ağqoyunlu ordusunda top da, topxana da vardı. Hefta üzəri top düzəldirdilər. Səfəvilərin də toplan vardı, hefta Səfəvi toplanının özünəməxsus adları da olub "balyemez" və "zəmburək". Zəmburək kiçik çaplı top idi, balyemez isə haubitsa, yəni uzaqyuran mühasirə toplan idi.*

9-cu mif. Şah İsmayıl Osmanlı ilə müharibəyə Azərbaycan dövləti təhrik edilib

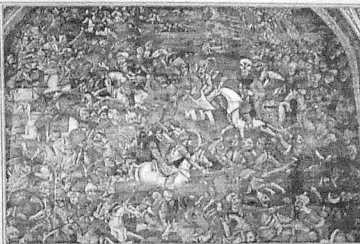
Deyirlər ki, Şah İsmayıl Bizans imperatorları ilə yazışdı. Və onları İsmayılı təhrik edənlər ki, Osmanlı ilə müharibə eləsin. Axı, 1453-cü ildən sonra Bizans imperatorluğu yox idi. Bizans olmadığı bir halda, Şah İsmayıl o məktubu görəsən kimə yazmış? Əksinə, Sultan Selim bütün Avropa dövlətləri ilə müharibəni tələm-tələsik dayandırıb, Venesiyə ilə, Genuya ilə, Avstriya ilə apardıqı müharibələri dayandırıb, gözəllə şərtlərlə sülh müqaviləsi imzalayıb və bütün gücünü Şərqi yüngəldir. Sultan Selim Şərqi yürüşü deyəndə, söhbət təkca, Səfəvilər dövlətindən getmədi. Teəssüf ki, bunu da biz yanlış izah edirik. Selim məqsədi əslində Şərqi tutmaq idi. Adam Şərqi doğru hücum siyasət yerirdi. Selim vaxtında Avropa ölkələri ilə Osmanlı müharibə aparmayıb. Əksinə, Selim apardıqı siyasət islam dünyasını parçalayırdı. Tutaq ki, İsmayıl onların təbiriçində desək, şio idi. Bas Milsir Məmlük sultanlığının günahı na

idi? Onlar ki şünni idilər. Niyə demirik ki, əksinə Avropa dövlətləri Sultan Selimi qızışdırıb islam dünyasının üstünə saldılar? Deyirik ki, Şah İsmayıl Xətai Avropaya alandı, onunla müharibə apardı. Niyə biz tərsini demirik? Niyə biz Sultan Selimi İttiham etmədik ki, Avropa dövlətləri ilə sülh bağladı, öz dindaşları ilə döyüşdü, öz soydaşları ilə döyüşdü? Tutaq ki, səfəvi ilə dindaş deyildi, amma ən azından axı soydaş idilər.

yenipənlər vardı. Faktiki olaraq türk qanını təkən bu yenipənlər idi. Na yaxşı ki, o, filmi çəkiblər. *Orada yenipənlər törəmə obrazlar çox gözəl görünür - İbrahim Rüstəm paşa, Yunan xorvat paşa. Səfəvilərin üstünə necə böyük həvəslə yürüşə gedirdilər? "Fateh" filmində necə böyük həvəslə Qaramanlı yandı, kül edirlər? Halbuki, Qaramanlı daha təmiz türkdür. İdi. Və həmin filmin ortasında Qələndərlər üsyanı var idi, hansı ki, qələndərlər təmiz*

du yürüşə bağladı. Və İsmayıl Təbrizə qaçırdı. Təbrizdə yəni eyni tonona ilə qarşılandı. Bundan sonra Şah İsmayıl ona xuyandır etmiş kəmiş müttəfiqlərini cəzalandırdı. Şirvan, Şəki hakimiyyəti və Xaxetiyə, Kartli hakimiyyəti üzünə yeriyirdi. Və onları özünə tabe etdirir. Şah İsmayıl bu yürüşləri 1518-24-cü illəri ehatə edir. Gürcü xronikasında qeyd olunur ki, İsmayıl Tiflisə daxil olandan sonra insanların kişələrdə ikonalara dua etdiyini gördü. Şah

Çaldıran döyüşü haqqında 11 mif - Karam Məmmədli ilə "Səsli tarix"

Osmanlı ordusunun Çaldıran döyüşündən sonra Təbrizdə qala bilməməsinin sirri indi açıdır. Osmanlılar Təbrizdə camii bir hətta qala bildi. Bunun iki səbəbi vardı, birincisi Təbriz əhali müqavimət göstərirdi, ikincisi Sultan Selim Osmanlı ordusunda bekaşların qiyamından qorxmışdı. *Ona görə tələm-tələsik Təbrizdən qaçdı. Nədənə ham bizim tarixçilərimiz, həm türk hətmanlarımız bu baredə susurlar. Bektaşilər inanc baxımından kim idilər? Qızılbaş. "Möhəşşəm yüzüli" filmində gələcək sultan olacaq Mustafa and İqir, anda diqqətlə qulaq assanız görəcəksiniz ki, təmiz qızılbaş andırdı. "Allah, Allah, Həzrət Əli adına, Zülfiqar adına...". Filmin özündə qızılbaş andını orada səsləndirir. Osmanlı ordusunun nüvəsini təmiz türklər - Bektaşilər ocaqları təşkil edirdi, bir də*

süfi dəvrişlər, süfi türklərdi, onların qırğını ilə məşğul idilər. Bununla onlar türkün qisasını alırdılar. İslam onlar üçün sadəcə pərdə idi.

10-cu mif.

Çaldıran döyüşündən sonra Şah İsmayıl beç bir zəfər qazanmayıb

Çaldıran döyüşündən sonra Şah İsmayıl Sultaniyyə istiqamətinə çəkilib. Sultaniyyədə İsmayılın ehtiyat ordusu vardı. Sultan Selim Təbrizi tələm-tələsik türk etməsinin bir səbəbi də bu idi, İsmayıl İsmayılın daha böyük qüvvə ilə gəlib onu mühasirəyə sala bilərdi. Ona görə Sultan Selim geri çəkildi. Geri çəkəndə Qarahisar istiqamətində də, Qoçhisar istiqamətində də qızılbaşlarla döyüş olur. Ondan sonra Sultan Selim çəkildi, Misir istiqamətinə

İsmayıl da əhli-kitab adamı idi, çəkilə sətayiqi bütperestlik hesab edirdi. Ona görə də oradakı ikonaların çoxunu Kür çayına tullamışdı ki, siz bütperestlikdə məşğul olursunuz. Siz kitab əhlinizin, tək Allahı inanmırsınız, ikonalara yox.

11-ci mif. Şah İsmayıl eys-ışrətə qursamb, sarayda vəfat edib

Şah İsmayılın ölümünə gəlincə, bezi mənbələr deyir ki, Şəkide ov zamanı tələmçidi, sətəlcək olmuşdu. Gürcü mənbələrində isə qeyd olunur ki, Yağlıca düzündə ov etdikdən sonra geri çəkilib və vəfat edirdi. Yeni, İsmayıl eys-ışratə zamanı, yəni yib-İçmək zamanı deyil, at belində olmuşdu. At belində hətmanlıq edən adam ələ at belində də ökdü. Onu hansısa fəaliyyətsizlikdə suçlamaq düzgün deyil.

Sonluq

Çaldıran döyüşünün mahiyyətinin şifirləməsi - Azərbaycanla Türkiyə arasında meşqəddöyünlə şəkildə soyuqluq yaratmaq xidmət edir və ideoloji nupordur. Bu nuporu sudurmacaq lazımdır. Qardaşlar arasında inçiklik də olur, savaq da olur. Sonunda qardaş qardaşdır. Və sonda tamaşaçılara nənlərini, babalarını yaddaşından əslirə boyu süzülüb gəlməmiş tür itadəni demək istəyirəm:

Can vərəns, qardaşa vər,
Min il keçsə, yad olmaz.